

P.Z. br. 340

HRVATSKI SABOR

KLASA: 552-01/18-01/02

URBROJ: 65-18-02

Zagreb, 18. svibnja 2018.

HR**NP*552-01/18-01/02*65-18-02**Hr

ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA

PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA

Na temelju članka 178. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Prijedlog zakonu o dopunama Obiteljskog zakona*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnio Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a, aktom od 18. svibnja 2018. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njegovo ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Klub je odredio Anku Mrak-Taritaš, Gorana Beusa Richembergha i prof. dr. sc. Vesnu Pusić, zastupnike u Hrvatskom saboru.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

P.Z. br. 340

HRVATSKI SABOR
Klub zastupnika GLAS-a i HSU-a

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Zagreb, 18. svibnja 2018.

Primljeno: 18-05-2018		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
552-01/18-01/02	65	
Uredbeni broj:	Pril.	Vrij.
6533-8-18-01	1	-

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zakona o dopunama Obiteljskog zakona

Na temelju članka 85. Ustava Republike Hrvatske i članka 172. Poslovnika Hrvatskoga sabora, Klub zastupnika Građansko – liberalnog saveza i Hrvatske stranke umirovljenika podnosi Prijedlog zakona o dopunama Obiteljskog zakona.

Sukladno članku 174. stavku 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora, u postupku donošenja Zakona na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, sudjelovat će Anka Mrak – Taritaš, Goran Beus – Richembergh i Vesna Pusić.

Predsjednica Kluba zastupnika GLAS-a i HSU-a
Anka Mrak – Taritaš

**PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA
OBITELJSKOG ZAKONA**

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za dopunu Obiteljskog zakona sadržana je u članku 35. Ustava Republike Hrvatske koji glasi: "Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti."; u članku 37. Ustava: "Svakome se jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka", u članku 62., stavak 1. Ustava: „Obitelj je pod osobitom zaštitom države; te u članku 65. stavak 1. Ustava: "Dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe".

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI OVIM PRIJEDLOGOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE IZ NJEGA PROISTEĆI

A. Ocjena stanja

Posvojenje kao poseban oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja i zaštite djece, regulirano je Obiteljskim zakonom (NN 103/2015) na snazi od 1.11.2015., i to njegovim četvrtim dijelom - Posvojenje, člancima 180. do 217. Navedenim odredbama Obiteljskoga zakona propisane su pretpostavke za zasnivanje posvojenja, postupak posvojenja te prava i dužnosti vezane uz posvojenje. Obiteljski zakon, NN103/2015., članak 213. stavak 1., točka 5., definira da se "djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj koji će se upisati u maticu rođenih, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.“

No, predmetni Zakon ne regulira mogućnost dodjele novog OIB-a djeci posvojenoj po Obiteljskom zakonu iz 2003. (NN 116/2003, 17/2004), te u vrijeme suspenzije Obiteljskog zakona iz 2014.(NN 75/2014) pa se njima ne može odrediti novi OIB, iz čega je razvidno da postojeća zakonska regulativa ne osigurava jednak pravni tretman i jednaku pravnu zaštitu svoj posvojenoj djeci. Djeca posvojena po Obiteljskom zakonu iz 2015. uživaju veću pravnu zaštitu u odnosu na djecu posvojenu po Obiteljskom zakonu iz 2003 te u vrijeme suspenzije Obiteljskog zakona iz 2014. (iako je on sadržavao odredbu o novom osobnom identifikacijskom broju). Nemogućnost retroaktivne izmjene OIB-a znači da će prava i interesi određenog broja posvojene djece ostati trajno ugrožena.

Postojeća zakonska regulativa:

- Diskriminira posvojenike koji zbog nemogućnosti sveobuhvatnog i kvalitetnog ažuriranja podataka u svim javnim i državnim institucijama ne mogu ostvariti temeljna prava na zdravstvenu zaštitu (nemogućnost dobivanja lijekova, nemogućnost naručivanja na bolničke pretrage i sl.)
- Ugrožava privatnost posvojenika zbog nepostojanja jedinstvene baze podataka svih javnih i državnih institucija i nepostojanja adekvatnog IT sučelja. Gotovo sve javne i državne institucije imaju svoje vlastite baze podataka, temeljene na OIB-u, u kojima dijete vode po podacima koja su dobila po rođenju. To znači da veliki broj djelatnika javnih i državnih institucija ima pristup starim podacima (koja se u Centrima socijalne skrbi vode kao tajni) pa posljedično i novim.

- Narušava dostojanstvo posvojenika i njihovih roditelja jer su prisiljeni, a kako bi ostvarili prava koja im osigurava Ustav i pozitivni propisi RH, kontinuirano iznositi svoje intimne priče nepoznatim osobama na za to neprimjerenim mjestima. To može biti osobito stresno i štetno za djecu starije školske dobi i tinejdžere koji upravo u to vrijeme postaju svjesni svoje životne priče, moraju je prihvatiti i s njom se saživjeti, što je samo po sebi teško i stresno.
- Izlaže posvojenike zlouporabama privatnosti i osobnih podataka jer se preko JMBG-a može doći do OIB-a i obratno, pa svaka imalo informatički pismena osoba koristeći OIB i/ili JMBG može doći do podataka o djetetu (novo ime, adresa i sl.) i zloupotrijebiti ih na razne načine, npr. otkriti nove informacije biološkim roditeljima djeteta i/ili okolini (školskim poznanicima), što je osobito opasno kad se radi o posvojenicima druge etničke skupine, posebice Romske.

B. Osnovna pitanja koja bi trebalo urediti predloženom dopunom

Predložene dopune predmetnog Zakona osigurat će jednak pravni tretman i jednaku pravnu zaštitu svoj posvojenoj djeci, neovisno o vremenu posvojenja, a prije svega:

- zaštitu identiteta posvojene djece
- zaštitu osobnog i obiteljskog života posvojene djece
- zaštitu od zloupotreba privatnosti i osobnih podataka

C. Posljedice koje će donošenjem dopuna proisteći

Ovaj prijedlog dopuna postojeće zakonske regulative, točnije Obiteljskog zakona, stavlja zaštitu i interes djeteta u prvi plan i eliminira nelogične i pravno neodržive nekonzistentnosti, tj. nedosljednosti zbog kojih posvojena djeca imaju različiti pravni tretman i različitu razinu pravne zaštite. Djeci posvojenoj po Obiteljskom zakonu iz 2015. je osigurana pravna zaštita dok je djeci posvojenoj po Obiteljskom zakonu iz 2003., te Obiteljskom zakonu iz 2014. ta pravna zaštita trajno uskraćena.

Valja istaknuti da će predloženom dopunom biti omogućen prestanak diskriminacije djece posvojene na osnovu Obiteljskog zakona 2003. te zaštita za oko 1.100 djece izloženih konstantnoj prijetnji da će njihovi osobni podaci biti zloupotrijebljeni.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

IV. PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA OBITELJSKOG ZAKONA

Članak 1.

U Obiteljskom zakonu (NN 103/15) u članku 213, stavku 1. podstavku 5. iza riječi „...djeteta.“ dodaje se novi tekst koji glasi:

"Za djecu posvojenju do stupanja na snagu ovog zakona, posvojitelji mogu tražiti od Centra za socijalnu skrb, koje je donijelo rješenje o posvojenju, dopunu tog rješenja na način da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta, koji će se upisati u maticu rođenih.

Članak 2.

U Obiteljskom zakonu (NN 103/15) u članku 215. stavku 4. iza riječi „...rješenjem...“ dodaje se novi tekst koji glasi:

„i dopunom rješenja“

OBRAZLOŽENJE:

Uz članak 1. i 2.

Postojeći Obiteljski zakon omogućuje izmjenu osobnog identifikacijskog broja. Članak 213., stavak 1. podstavak 5. definira da se „da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta, koji će se upisati u maticu rođenih.“ No isti ne omogućuje retroaktivnu promjenu OIB-a za djecu posvojenu prije stupanja na snagu Obiteljskog zakona 2015. pa sukladno tome ni upisa novog OIB-a u maticu rođenih što je omogućeni djeci posvojenoj nakon stupanja na snagu Obiteljskog zakona iz 2015. Stoga su djeca posvojena prije stupanja na snagu spomenutog zakona kontinuirano izložena zlouporabama privatnosti i osobnih podataka, diskriminaciji, narušavanju i/ili ugrožavanju dostojanstva.

Nemogućnost promjene OIB-a:

-diskriminira posvojenike koji zbog nemogućnosti sveobuhvatnog, kvalitetnog ažuriranja podataka u svim javnim i državnim institucijama ne mogu ostvariti temeljna prava na zdravstvenu zaštitu

-ugrožava privatnost posvojenika zbog nepostojanja jedinstvene baze podataka svih javnih i državnih institucija i nepostojanja njihovog IT sučelja. Gotovo sve javne i državne institucije imaju svoje vlastite baze podataka, temeljene na OIB-u, u kojima dijete vode po „starim“ podacima. To znači da veliki broj djelatnika javnih i državnih institucija ima pristup „starim“ podacima, pa posljedično time i „novim“ podacima.

-narušava dostojanstvo posvojenika i njihovih roditelja jer često, da bi ostvarili prava koja im osigurava Ustav i pozitivni propisi RH, moraju svoje intimne priče iznositi nepoznatim osobama na za to neprimjerenim mjestima, npr. bolničkom osoblju u čekaonici punoj pacijenata. To može biti osobito stresno i štetno za djecu starije školske dobi i tinejdžere koji upravo u to vrijeme postaju svjesni svoje životne priče, moraju je prihvatiti i s njom se saživjeti, što je samo po sebi teško i stresno.

Iz svega navedenog razvidno je da je nužno promptno stvoriti zakonske pretpostavke koje će omogućiti promjenu OIB-a svim posvojenicima, neovisno o tome kada su posvojeni.

V. TEKST VAŽEĆIH ODREDBI ZAKONA KOJE SE DOPUNJUJU

Sadržaj rješenja o posvojenju

Članak 213.

(1) Izreka rješenja centra za socijalnu skrb kojom se zasniva posvojenje sadrži:

1. za posvojenika: osobno ime i prezime, spol, dan, mjesec, godinu i sat rođenja, mjesto rođenja, nacionalnost i državljanstvo, godinu i redni broj upisa u matici rođenih
 2. za roditelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje te prebivalište i adresu stanovanja roditelja
 3. za posvojitelje: osobni identifikacijski broj, osobno ime (i rođeno prezime), datum i mjesto rođenja, nacionalnost, državljanstvo, zanimanje, prebivalište i adresu stanovanja
 4. određenje da se posvojitelji upisuju, odnosno ne upisuju kao roditelji i
 5. određenje da se djetetu ima odrediti novi osobni identifikacijski broj koji će se upisati u maticu rođenih, ako je to potrebno radi zaštite prava i interesa djeteta.
- (2) Ako je zasnivanjem posvojenja došlo do promjene osobnih podataka posvojenika, izreka rješenja sadrži i nove osobne podatke.
- (3) U rješenju iz stavka 1. ovoga članka odredit će se da će se posvojitelji upisati u maticu rođenih kao roditelji djeteta, osim ako centar za socijalnu skrb utvrdi da to nije u interesu djeteta.
- (4) Za određenje da se posvojitelji upisuju kao roditelji potreban je pristanak posvojenika koji je navršio dvanaest godina života.

Upis osobnih podataka na temelju posvojenja u maticu rođenih

Članak 215.

- (1) U maticu rođenih posvojitelji se upisuju kao roditelji ako je to određeno rješenjem iz članka 213. ovoga Zakona.
- (2) U maticu rođenih djeteta matičar će upisati bilješku o izvršenom posvojenju uz napomenu da se na temelju toga upisa više ne izdaju isprave.
- (3) Nakon toga matičar će izvršiti novi temeljni upis činjenice rođenja prema podacima iz rješenja o posvojenju sukladno članku 213. stavku 1. ovoga Zakona.
- (4) Matičar će djetetu upisati u maticu rođenih novi osobni identifikacijski broj ako je to određeno rješenjem iz članka 213. ovoga Zakona.